

(58. 5.)

AMENDEMENTEN VAN DEN HEER VAN VEEN.

Ingezonden 25 November 1919.

Ondergeteekende heeft de eer voor te stellen:

In art. XIV, art. 45ter, 4b, na de woorden: „vijfjarigen cursus” in te voegen de woorden:

„benevens aan de hogere burgerscholen die bestaan uit drie klassen welke de voortzetting zijn van de twee laagste klassen van een gymnasium waar in de beide eerste jaren geen oude talen worden onderwezen.”

In art. XIV, art. 45quinquies, 2, na de woorden: „vijfjarigen cursus” in te voegen de woorden: „of een school met drie klassen als bedoeld in art. 45ter, 4f”.

In art. XIV bis, 45 duodicies, al. 1, achter de woorden: „school met driejarigen” in te voegen de woorden: „cursus of een school met drie klassen als bedoeld in art. 45ter, 4f”.

In art. XV in het voorgestelde art. 45 tredecies na de woorden: „vierjarigen cursus” in te voegen de woorden: „benevens de scholen met drie klassen bedoeld in artikel 45ter, 4b.

In art. XVI, art. 55, alinea 2, tusschen regel 2 het woord „of” te vervangen door een komma en achter de woorden: „vierjarigen cursus” in den verderen regel van die alinea in te voegen de woorden:

„Op een school met drie klassen als bedoeld in art. 45ter, 4f”.

In art. XVIII, art. 57, sub b, het woord „en” te vervangen door „der” en achter de woorden: „vierjarigen cursus” in te voegen de woorden: „en der scholen met drie klassen bedoeld in art. 45ter, 4f”.

In art. XIV, aan art. 45quinquies, 3, toe te voegen een vijfde alinea: „Bovendien wordt eene bijdrage voor de aan den directeur uit te keeren jaarwedde verleend tot een bedrag van drie duizend gulden.”

In art. XIV, 45 septies, de slotwoorden: „en zulks op straffe van verval van aanspraak op subsidie” te vervangen door de woorden: „niet-nakoming dezer verplichtingen kan gestraft worden met verval der geheele of gedeeltelijke subsidiën”.

VAN VEEN.

(58. 6.)

AMENDEMENTEN VAN DEN HEER VAN VEEN.

Ingezonden 28 November 1919.

Ondergeteekende stelt voor:

In art. XIII:

1°. Het 1ste lid van art. 37 te lezen als volgt:

„Ter tegemoetkoming in de kosten van de Rijks- en de van Rijkswegesubsidieerde gemeente- hogere burgerscholen wordt voor iederen leerling een bijdrage gevorderd, behoudens de bevoegdheid tot kosteloze toelating van onvermogensden.

Het schoolgeld wordt geheven met inachtneming van de financieele draagkracht van belanghebbenden.”

2°. De toevoeging, voorgesteld aan art. 37, te doen vervallen.

Handelingen der Staten-Generaal. Bijlagen. 1919—1920.

3°. In art. XIV, 45ter, 13, te lezen als volgt:

„Het schoolgeld waarvan het te heffen proportioneel minimum door Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, wordt vastgesteld, wordt geregeld met inachtneming der financieele draagkracht der belanghebbenden.”

Art. XIV:

In art. 45quinquies, 3 alinea 1 en 4 het getal 75 te vervangen door 90.

VAN VEEN.

(58. 7.)

ONTWERP VAN WET,

gelijk het luidt na de daarin tot en met 4 December 1919 gebrachte wijzigingen.

WIJ, WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat wijziging en aanvulling der wet tot regeling van het middelbaar onderwijs wenschelijk is;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel I.

De in de navolgende artikelen te noemen artikelen der Wet tot regeling van het middelbaar onderwijs worden gewijzigd of aangevuld.

Artikel II.

In art 13, onder *i* wordt, in stede van „de eerste gronden der staatshuishoudkunde”, gelezen: „de eerste beginselen der staatsinrigting.”

In art. 13 onder *l* wordt, in stede van „de gymnastiek”, gelezen: „de lichamelijke oefening.”

Artikel III.

In art. 16 onder *d* wordt, in stede van „die der staatshuishoudkunde”, gelezen: „die der staatsinrigting.”

In art. 16 onder *o* wordt, in stede van „de gymnastiek”, gelezen: „de lichamelijke oefening.”

Artikel IV.

In art. 17, onder *q* wordt, in stede van „het schoonschrijven”, gelezen: „het hand- en regtlijnig teekenen”.

In art. 17 onder *r* wordt, in stede van „het hand- en regtlijnig teekenen” gelezen „de lichamelijke oefening”.

In art. 17 vervalt „s. de gymnastiek”.

Artikel V.

Na art. 19 wordt ingevoegd art. 20, luidende als volgt:

„Het onderwijs aan de openbare hogere burgerscholen met vijfjarigen cursus voor zooveel deze scholen opleiden voor de eindexamens, bedoeld in art. 57, onder *b*, wordt gegeven in overeenstemming met een algemeen leerplan, door Ons bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld, regelende den omvang van het onderwijs en de grondtrekken van den cursus. De duur der lessen wordt daarbij bepaald op vijftig minuten.”

Artikel VI.

In art. 21 wordt achter „kan” ingevoegd: „behoudens het bepaalde in art. 20”.

Artikel VII.

Ingevoegd wordt een artikel 21 *bis*, luidende:

„De eischen van toelating tot de hogere burgerscholen met vijfjarigen cursus worden bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.”

Artikel VIII.

Art. 22 wordt gelezen als volgt:

„Al hetgeen de toelating tot de landbouwscholen, de verplichtingen van den directeur en de leeraren en de regeling van het onderwijs aan de Rijkshoogere burgerscholen en landbouwscholen betreft, wordt, voor zoo verre het niet door deze wet is geregeld, bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.”

Artikel IX.

In art. 24, eerste lid, wordt achter „leeraren” ingevoegd: „en beambten”.

Artikel X.

In art. 25, onder *d*, wordt in stede van „de eerste gronden der staatshuishoudkunde”, gelezen: „de eerste beginselen der staatsinrigting.”

In art. 25 onder *e* wordt, in stede van „de gymnastiek” gelezen: „de lichamelijke oefening”.

Artikel XI.

In art. 26, onder *b* wordt in stede van „de beginselen der staatshuishoudkunde” gelezen: „de beginselen der staatsinrigting”.

Artikel XII.

Aan art. 27 onder *a* wordt toegevoegd: „of, voor het vak, vermeld onder *a* van art. 17, het bezit der afzonderlijke akte, bedoeld in art. 70 onder *e*, en voor het vak, vermeld onder *b* van art. 17, het bezit der afzonderlijke akte, bedoeld in art. 70, onder *f*, afgegeven krachtens art. 76.”

Aan art. 27 onder *d* wordt toegevoegd: „of, voor het vak, vermeld onder *e*, het bezit der afzonderlijke akte, bedoeld in art. 70, onder *d* en voor het vak, vermeld onder *f*, het bezit der afzonderlijke akte, bedoeld in art. 70, onder *c*, afgegeven krachtens art. 76.”

Art. 27, onder *g*, wordt gelezen: „voor de vakken, vermeld onder *m—o*, *q* en *r*, het bezit van de akten voor die vakken, afgegeven krachtens art. 77.”

Artikel XIII.

Na artikel 27 wordt ingevoegd een nieuw artikel 27 *bis*, luidende als volgt:

„Tot het geven van onderwijs in de vakken, vermeld in de artikelen 13, 16 en 17, met uitzondering van het hand- en regtlignig teekenen, de lichamelijke oefening, de handelswetenschappen en het schoonschrijven, zijn ook benoembaar zij, die in het bezit zijn van een getuigschrift van met goed gevolg afgelegd doctoraal examen in eene der faculteiten, bedoeld in art. 76 der Hooger-Onderwijswet, met onderwijs bevoegdheid voor die vakken.”

Artikel XIV.

Het eerste lid van art. 37 wordt gewijzigd als volgt:

„Ter tegemoetkoming in de kosten der Rijks hogere burgerscholen en der van Rijksweg gesubsidieerde gemeente-hogere

burgerscholen wordt voor iederen leerling eene bijdrage gevorderd, behoudens de bevoegdheid tot kosteloze toelating van onvermogenenden.”

In art. 37, tweede lid, wordt in stede van „zestig gulden” gelezen: „driehonderd gulden”.

Aan het derde lid van art. 37 wordt toegevoegd:

„Het schoolgeld wordt geheven met inachtneming van de financieele draagkracht der belanghebbenden.”

Aan het vijfde lid van art. 37 wordt toegevoegd:

„Op het schoolgeld zijn de artikelen 264—266 dier wet mede van toepassing”.

Artikel XV.

Art. 45 *bis* wordt vervangen door tien nieuwe artikelen, luidende als volgt:

„Art. 45 *bis*. Aan de besturen van bijzondere hogere burgerscholen met ten minste driejarigen en ten hoogste vijfjarigen cursus kan door Ons telkens voor een tijdvak, overeenkomende met het aantal leerjaren, subsidie uit 's Rijks kas worden toegekend, mits voldaan wordt aan de voorwaarden, gesteld in art. 45 *ter*.”

Art. 45 *ter*. 1a. De school staat onder het bestuur van eene instelling, stichting of rechtspersoonlijkheid bezittende vereeniging;

b. De instelling, stichting of vereeniging en het bestuur, waaronder de school staat, zijn onafhankelijk van het aan de school verbonden personeel.

2. Het leerplan wordt overgelegd aan Onzen Minister, met de uitvoering der wet belast.

3. Voor zooveel de hogere burgerscholen met vijfjarigen cursus betreft, zijn de eischen van toelating, met uitzondering van die voor de extra-vakken, bedoeld in art. 45 *quinquies*, 1, eerste lid, gelijk aan die, krachtens art. 21 *bis* bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld.

4a. Het onderwijs aan eene hogere burgerschool met driejarigen cursus omvat de vakken, vermeld in art. 16, onder *a—l*, *n* en *o*. In elke klasse wordt in die vakken en, eventueel, in de extra-vakken, bedoeld in art. 45 *quinquies*, 1, eerste lid, te zamen ten minste het getal lessen, en in alle klassen te zamen wordt in de verplichte vakken niet meer dan het getal lessen gegeven, dat volgens het algemeen leerplan, bedoeld in art. 20, in de laagste drie klassen van openbare hogere burgerscholen met vijfjarigen cursus moet gegeven worden.

b. Het onderwijs aan eene hogere burgerschool met vierjarigen en aan eene hogere burgerschool met vijfjarigen cursus omvat de vakken, vermeld in art. 17. In elke klasse wordt in die vakken en, eventueel, in de extra-vakken bedoeld in art. 45 *quinquies*, 1, eerste lid, te zamen ten minste het getal lessen, en in alle klassen te zamen wordt in de verplichte vakken niet meer dan het getal lessen gegeven, dat volgens het algemeen leerplan, bedoeld in art. 20, onderscheidenlijk in de hoogste vier klassen en in alle klassen moet gegeven worden.

5. In elke klasse worden in de verplichte vakken, voor zoover zij in het leerplan voor die klasse zijn vermeld, te zamen ten minste 30 lessen gegeven.

6. In ieder der verplichte vakken afzonderlijk wordt in alle leerjaren te zamen gedurende ten minste het bij algemeenen maatregel van bestuur vast te stellen getal lessen gegeven.

7. Het onderwijs wordt gegeven volgens een jaarlijks aan Onzen, met de uitvoering dezer wet belasten, Minister medegedeelden en in een der schoolvertrekken op eene zichtbare plaats opgehangen, rooster van lesuren, waarop tevens de feestdagen en vacantietijden zijn vermeld.

8. Het onderwijs in de vakken, vermeld in de artikelen 16 en 17, wordt gegeven door leeraren in het bezit van de akten van bekwaamheid voor de benoembaarheid tot leeraar

Wijziging en aanvulling van de wet tot regeling van het Middelbaar Onderwijs.

in die vakken aan de openbare hogere burgerscholen met overeenkomstigen cursus vereischt, of, voor zooveel het onderwijs in eenig vak tijdelijk wordt of zal worden gegeven door eenen niet-volledig bevoegde, daartoe door Ons vergunning zij verleend. Deze vergunning kan alleen om bijzondere redenen en telkens voor niet langer dan één schooljaar worden gegeven.

9. De directeur bezit, waar het geldt eene hogere burgerschool met driejarigen cursus, de in art. 26, en, waar het geldt eene school met vierjarigen- of vijfjarigen cursus, de in art. 27 geëischte bevoegdheid tot het geven van onderwijs in een der onder 4 bedoelde vakken.

10. De bezoldiging van den directeur, de leeraren en de beambten wordt geregeld onder goedkeuring van Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast.

11. De directeur, de leeraren en de beambten zijn in het bezit van eene door het bestuur der school ondertekende akte van benoeming, vermeldende: naam en voornamen van den benoemde, bepaling of de benoeming voor vast of voor welk tijdvak zij is geschied, de bezoldiging, bepalingen in verband met het vervullen van militieplichten, de regeling ter voorziening in geval van langdurige ziekte, bepalingen omtrent den wederzijdschen termijn van opzegging, zoomede de verdere bij algemeenen maatregel van bestuur aan te geven voorwaarden.

12. De voor vast of voor een bepaald tijdvak benoemde directeuren, leeraren en beambten, die, voordat zij den leeftijd van 65 jaar hebben bereikt of het tijdvak, waarvoor zij zijn aangesteld, is verlopen, anders dan op eigen verzoek worden ontslagen, kunnen van dat ontslag in beroep komen bij eene commissie, aan wier uitspraak het schoolbestuur zich heeft te onderwerpen. Dat beroep moet schriftelijk ingediend worden bij den voorzitter der commissie binnen tien dagen, nadat het ontslag schriftelijk ter kennis van den belanghebbende is gebracht. Hangende het beroep blijft de belanghebbende in het genot zijner jaarwedde. De commissie van beroep moet haar werkkring uitstrekken over ten minste drie scholen, welke ingevolge dit artikel worden gesubsidiëerd. Deze commissie kan haar werkkring tevens uitstrekken over scholen, welke ingevolge art. 168 der Hooger-Onderwijswet worden gesubsidiëerd. Zij moet bestaan uit zeven leden en zes plaatsvervangende leden waarvan drie leden en drie plaatsvervangende leden worden gekozen door de besturen en drie leden en drie plaatsvervangende leden door het personeel der in de vorige zinsnede bedoelde scholen, terwijl de zes leden het zevende lid, tevens voorzitter, kiezen. De leden en plaatsvervangende leden dezer commissie mogen geen zitting hebben in het bestuur, noch deel uitmaken van het personeel eener middelbare school.

13. Het schoolgeld wordt aldus geregeld, dat het voor geen groep van belanghebbenden lager is dan aan de ter plaatse aanwezige openbare hogere burgerscholen.

Art. 45^{quater}. Jaarlijks wordt het bedrag van het subsidie, op hetwelk het Bestuur over het afgelopen jaar aanspraak heeft, door Ons vastgesteld.

Art. 45^{quinquies}. Het subsidie wordt berekend:

1. per wekelijks gegeven les van 50 minuten in de vakken, vermeld in de artt. 16 en 17, alsmede in die vakken, waarvan Onze Minister, met de uitvoering dezer wet belast, aan het bestuur op daartoe gedaan verzoek heeft medegedeeld, dat tegen het verleen van subsidie daarvoor geen bezwaar bestaat, tot een maximum van het getal lessen, aangegeven in het algemeen leerplan, bedoeld in art. 20, vermeerderd met drie per klasse, waarbij voor de hogere burgerscholen met drie-jarigen cursus gelden de getallen uren van de laagste drie klassen, voor die met vier-jarigen cursus die van de hoogste vier klassen in het algemeen leerplan.

Tusschen meer dan twee achtereenvolgende lesuren mag ten hoogste een kwartier-uur van ontspanning worden gegeven, welke tijd voor de berekening van het subsidie medetelt.

Parallelklassen komen op dezelfde wijze voor subsidie in aanmerking, indien zij gevormd zijn om te voorkomen, dat

het getal leerlingen voor volledig onderwijs eener klasse vier en twintig zou overschrijden. Indien het getal leerlingen voor volledig onderwijs eener klasse 26 overschrijdt, is de vorming eener parallelklasse verplicht, tenzij daartegen wegens buitengewone omstandigheden overwegende bezwaren bestaan. In dat geval kan door Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, voor niet langer dan één cursusjaar vergunning worden verleend om de splitsing achterwege te laten.

Voor eene in parallelklassen gesplitste klasse, waarvan het getal leerlingen daalt beneden het getal, waarbij aanspraak op subsidie ontstaat, kunnen deze parallelklassen gedurende ten hoogste drie jaren achtereen niettemin in rekening worden gebracht, indien ten genoegen van Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, wordt aannemelijk gemaakt, dat deze daling van tijdelijken aard zal zijn. Eveneens kunnen de parallelafdeelingen der vijfde klasse in rekening worden gebracht, indien in de voorafgaande vier cursussen achtereenvolgens de eerste, tweede, derde en vierde klasse uit ten minste een gelijk getal parallelafdeelingen hebben bestaan en door vorming van die parallelafdeelingen wordt voorkomen, dat het getal leerlingen voor volledig onderwijs eener klasse twintig zou overschrijden.

2. Waar het geldt eene school met drie-jarigen cursus tot een bedrag van éénhonderd dertig, éénhonderd twintig of éénhonderd tien gulden, en, waar het geldt eene school met vier-jarigen- of vijf-jarigen cursus tot een bedrag van éénhonderd zestig, éénhonderd vijftig of één honderd veertig gulden, naar mate de gemeente, waar de school gevestigd is, in het bezoldigingsbesluit voor de burgerlijke Rijksambtenaren gerangschikt is in de eerste, tweede of derde klasse.

Indien de laagste twee klassen van eene hogere burgerschool met vijfjarigen cursus tevens vormen de laagste twee klassen van een gymnasium, wordt voor de lessen in die klassen gegeven uitsluitend subsidie volgens deze wet uitgekeerd.

3. Voorts wordt uit 's Rijks kas aan het schoolbestuur gedurende een tijdvak van veertig jaren jaarlijks eene tegemoetkoming verleend in de stichtingskosten der school, mits die stichting is geschied volgens door Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, goedgekeurde plannen en begrotingen. De stichtingskosten omvatten de kosten van speel- en schoolterrein, de kosten van aankoop, bouw of verbouw en de kosten van eerste inrichting met inbegrip van de schoolmeubelen en de leermiddelen. De in de eerste zinsnede bedoelde tegemoetkoming wordt bepaald op een bedrag, overeenkomende met 75 ten honderd van de annuïteit, noodig voor rente en aflossing eener onder goedkeuring van Onzen voornoemden Minister ter bestrijding van de stichtingskosten te sluiten geldleening, aflosbaar over een tijdvak van veertig jaar.

Indien de laagste twee klassen van eene hogere burgerschool met vijfjarigen cursus tevens vormen de laagste twee klassen van een gymnasium, of indien eene hogere burgerschool met vierjarigen cursus de voortzetting is van de laagste twee klassen van een gymnasium, hetwelk in hetzelfde gebouw gevestigd is, wordt in de kosten van dat gebouw uitsluitend subsidie overeenkomstig deze wet uitgekeerd.

De tegemoetkoming wordt niet meer uitgekeerd, zoodra aan het gebouw eene andere bestemming wordt gegeven.

Een en ander wordt nader door Ons bij algemeenen maatregel van bestuur geregeld.

Van de kosten van huur en erfpacht der terreinen, van huur, onderhoud, verwarming, verlichting en schoonmaak der gebouwen, van waterverbruik, van leer- en hulpmiddelen voor het onderwijs, zoomede van alle andere uitgaven van materiele aard ten behoeve van de school wordt aan het bestuur 75 ten honderd vergoed, volgens door Ons vast te stellen regelen.

Indien de laagste twee klassen van eene hogere burgerschool met vijfjarigen cursus tevens vormen de laagste twee klassen van een gymnasium of indien eene hogere burgerschool met vierjarigen cursus de voortzetting is van de laagste twee klassen van een gymnasium, wordt het subsidie berekend

naar 75 ten honderd van het totaal bedrag der uitgaven van materieelen aard ten behoeve van die hogere burgerschool en dat gymnasium tezamen en uitsluitend subsidie overeenkomstig deze wet uitgekeerd.

4. Het overeenkomstig dit artikel berekend subsidie wordt echter verminderd tot het bedrag, waarmede over het afgelopen jaar de uitgaven der school de overige inkomsten zijn te boven gegaan en wordt niet uitgekeerd, wanneer bedoelde inkomsten niet door de uitgaven zijn overtroffen.

Art. 45 *sexies*. Uitkeering van het subsidie heeft niet plaats ten opzichte van hogere burgerscholen, waarvan is gebleken, dat gedurende het afgelopen jaar de in art. 45 *ter* gestelde voorwaarden niet zijn nageleefd.

Art. 45 *septies*. De besturen zijn gehouden aan Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, alle inlichtingen te geven, verlangd met betrekking tot de artikelen 45 *ter* en 45 *quinquies* en zulks op straffe van verval van aanspraak op subsidie.

Art. 45 *octies*. Voorschriften omtrent de uitvoering der artikelen 45 *bis* tot en met 45 *septies* worden bij algemeenen maatregel van bestuur gegeven.

Art. 45 *novies*. Behoudens het bepaalde in artikelen 45 *bis* tot en met 45 *septies* mag aan eene krachtens die artikelen gesubsidieerde hogere burgerschool van Overheidswege eene geldelijke bijdrage of eenige andere ondersteuning noch middelrijk noch onmiddellijk worden toegekend.

Art. 45 *decies*. Ten aanzien van eene krachtens de artikelen 45 *bis* tot en met 45 *septies* gesubsidieerde hogere burgerschool zijn de artikelen 2, derde en vierde lid, en 21, eerste lid, dezer wet en art. 1 der wet van 25 April 1879 (*Staatsblad* n°. 87) niet van toepassing.

Art. 45 *undecies*. In gemeenten, waar geen openbare hogere burgerschool gevestigd is, mag de toegang tot de gesubsidieerde hogere burgerschool, tenzij de school uitsluitend voor interne leerlingen bestemd is, aan geen leerling geweigerd worden op grond van godsdienstige gezindheid."

Artikel XVI.

Art. 45 *ter* wordt vervangen door art. 45 *duodecies* luidende als volgt:

"Art. 45 *duodecies*. Het subsidie, bedoeld in art. 45 *quinquies*, wordt verminderd met vijftig ten honderd over elk jaar, waarin het aantal leerlingen minder bedraagt dan 24, waar het geldt eene school met driejarigen, - minder dan 32, waar het geldt eene school met vierjarigen, - en minder dan 40, waar het geldt eene school met vijfjarigen cursus. Het subsidie vervalt over elk jaar, waarin het aantal leerlingen aan die scholen onderscheidenlijk minder dan 18, 24 en 30 bedraagt.

Dit is niet van toepassing, waar het geldt eene school met driejarigen cursus gedurende de eerste drie, en, waar het geldt eene school met vierjarigen of vijfjarigen cursus, onderscheidenlijk gedurende de eerste vier en de eerste vijf jaren na de opening der school.

Bij de toepassing van dit artikel wordt tot grondslag genomen het getal leerlingen, die op den vijftienden dag der maand Januari van het loopende schooljaar als werkelijk schoolgaande bekend staan."

Artikel XVII.

Ingevoegd wordt een art. 45 *tredecies*, luidende:

"Door Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, kunnen bijzondere hogere burgerscholen met vijfjarigen- en vierjarigen cursus jaarlijks aangewezen worden, als bevoegd aan hare leerlingen, die het onderwijs in de hoogste klasse tot het einde van den cursus hebben gevolgd, gelegenheid te geven om, op dezelfde voorwaarden en op dezelfde wijze als de leerlingen der openbare hogere burgerscholen, na afgelegd eind-examen, het getuigschrift, bedoeld in art. 55, te verkrijgen.

Artikel XVIII.

Art. 55 wordt gelezen:

"Aan hen, die aan eene openbare burgerschool, openbare of ingevolge art. 45 *tredecies* aangewezen bijzondere hogere burgerschool, of landbouwschool het onderwijs in de hoogste klasse tot het einde van den cursus hebben bijgewoond, wordt eenmaal 'sjaars gelegenheid gegeven om tengevolge van een examen een getuigschrift of diploma te verkrijgen.

Aan degenen, die niet aan een openbare hogere burgerschool met vijfjarigen cursus of eene ingevolge art. 45 *tredecies* aangewezen bijzondere hogere burgerschool met vijfjarigen- of vierjarigen cursus het onderwijs tot het einde hebben bijgewoond, wordt eenmaal 'sjaars gelegenheid gegeven om, door het met gunstig gevolg afleggen van een met het in art. 57 onder *b* bedoelde eindexamen overeenkomend examen voor eene door Ons te benoemen commissie, gelijk getuigschrift te verkrijgen. Daarbij moet echter blijken, op de wijze bij algemeenen maatregel van bestuur vast te stellen, dat zij, die zulk een getuigschrift verlangen, voldoende onderwezen zijn of voldoende kennis bezitten ook in de vakken, die op de hogere burgerschool met vier- of vijfjarigen cursus onderwezen zijn, maar bij het eindexamen niet worden gevraagd. Door Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, wordt bepaald, voor welke vakken of deelen van vakken zij, die andere examens met goed gevolg hebben afgelegd, bij het examen kunnen worden vrijgesteld.

De tijd en plaats der vergaderingen van deze commissie worden door Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, vastgesteld. Hare leden genieten uit 's Rijks kas vergoeding voor reis- en verblijfkosten benevens vacatiegelden."

Artikel XIX.

In art. 56 wordt in stede van „de gymnastiek” gelezen: „de lichamelijke oefening."

Artikel XX.

Art. 57 wordt gelezen:

a. „De eindexamens voor de landbouwscholen worden afgenomen door commissiën, jaarlijks te benoemen door Onzen Commissaris in iedere provincie, waar zoodanige scholen aanwezig zijn.

De leden genieten uit s' Rijks schatkist vergoeding voor reis- en verblijfkosten benevens vacatiegelden.

Het diploma van landbouwkundige wordt verkregen ten gevolge van een examen, waaruit blijkt, dat de geëxamineerde de kundigheden bezit, waarin aan de school onderwijs wordt gegeven."

b. De eindexamens der openbare hogere burgerscholen met vijfjarigen cursus en ingevolge art. 45 *tredecies* aangewezen bijzondere hogere burgerscholen met vijfjarigen- en vierjarigen cursus — voor zoover zij mondeling zijn in het openbaar te houden — worden afgelegd voor eene commissie, bestaande uit:

1. leeraren van de hoogste klasse der hogere burgerschool in de vakken, waarover het examen loopt;
2. deskundigen, door Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, telken jare aan te wijzen.

De directeur der hogere burgerschool is voorzitter der commissie.

Het mondeling examen wordt afgenomen door de leeraren onder 1 vermeld.

De deskundigen, bedoeld onder 2, genieten uit 's Rijks schatkist vergoeding voor reis- en verblijfkosten benevens vacatiegelden.

Het programma van dit examen, alsmede de regelen bij het afnemen van het examen in acht te nemen, en de bevoegdheden van de deskundigen, worden bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld."

Artikel XXI.

Art. 66, eerste lid, wordt gelezen:

"Wanneer een der in art. 55 vermelde examens met vol-

doenden uitslag is afgelegd, wordt aan de(n) geëxamineerde een getuigschrift of een diploma afgegeven, volgens het model, door Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, vastgesteld."

Artikel XXII.

Art. 67, tweede lid, wordt gelezen:

"De commissie, bedoeld in het tweede lid van art. 55, zendt een verslag van hare werkzaamheden aan Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast.

De commissie, belast met de in art. 57 bedoelde examens voor de landbouwscholen zenden een verslag van hare werkzaamheden aan Onzen Commissaris in de provincie, en een afschrift aan den inspecteur of de inspecteurs, met het toezicht op de landbouwscholen belast."

Artikel XXIII.

Aan art. 68 wordt een tweede lid toegevoegd, luidende:

"Bevoegd tot het afleggen van deze examens zijn alleen zij, die bewijzen hebben geleverd van voldoende algemeene ontwikkeling als voorbereiding voor de beoefening der vakken, waarvoor zij examen wenschen af te leggen.

De algemeene ontwikkeling moet blijken uit overgelegde getuigschriften of akten van bekwaamheid. De aard dezer bescheiden wordt bij algemeenen maatregel van bestuur vastgesteld. Die algemeene maatregel van bestuur bevat tevens voorschriften omtrent de wijze, waarop candidaten voor deze examens, die niet in het bezit zijn van zoodanige getuigschriften of akten, het bewijs kunnen leveren van voldoende algemeene ontwikkeling als voorbereiding voor de beoefening der vakken, waarvoor zij examen wenschen af te leggen."

Artikel XXIV.

In art. 77 onder *g* wordt in stede van „de gymnastiek” gelezen: „de lichamelijke oefening”.

Artikel XXV.

Art. 81 wordt gelezen:

"Zij, die aan het examen ter verkrijging van eene akte van bekwaamheid voor middelbaar schoolonderwijs wenschen deel te nemen, storten te voren bij den voorzitter der commissie een bedrag van:

twintig gulden voor eene der akten B, vermeld in de artt. 70, 71, 72 en 73;

vijftien gulden voor eene der akten A, vermeld in de artt. 70, 71 en 72, of voor eene der akten, vermeld in de artt. 74 en 75;

tien gulden voor de akte A, vermeld in art. 73, of voor eene der akten, vermeld in de artt. 76 en 77.

Zij, die aan het examen ter verkrijging van eene akte van bekwaamheid voor middelbaar huisonderwijs wenschen deel te nemen, storten te voren bij den voorzitter der commissie een bedrag van *zeven gulden*, wanneer zij geldt voor één vak, en van *tien gulden*, wanneer zij geldt voor twee of meer vakken.

In geval van afwijzing wordt voor de eerste herhaling van hetzelfde examen geene betaling gevorderd.

De examengelden worden, na aftrek van de kosten der vergadering van de commissie, waaronder echter niet gerekend worden de reis- en verblijfkosten en vacatiegelden der leden, in 's Rijks schatkist gestort."

Artikel XXVI.

Na artikel 95 wordt ingevoegd een artikel 96, luidende als volgt:

"Deze wet kan worden aangehaald onder den titel van „middelbaar-onderwijswet”.

Handelingen der Staten-Generaal. Bijlagen. 1919—1920.

Overgangsbepalingen.

Artikel XXVII.

Tot het geven van onderwijs in de Nederlandsche taal, de geschiedenis en de aardrijkskunde aan burgerscholen en hogere burgerscholen zijn gedurende vijf jaren na de inwerkingtreding dezer wet ook benoembaar zij, die het examen, laatstelijk voorafgaande aan het doctoraal examen, met goed gevolg hebben afgelegd.

Artikel XXVIII.

De tegemoetkoming in de stichtingskosten en kosten van eerste inrichting, bedoeld in art. 45 *quinquies*, wordt voor de scholen, die op 1 Januari 1919 in gebruik waren, uitgekeerd gedurende zooveel jaren, te rekenen van 1 Januari 1919, als die scholen alsdan minder dan veertig jaren in gebruik zijn en berekend over de waarde, welke die gebouwen op genoemden datum naar schatting hadden.

Voor zooveel de scholen na 1 Januari 1919 en vóór de totstandkoming dezer wet in gebruik zijn genomen, wordt de in het eerste lid bedoelde tegemoetkoming op gelijke wijze berekend van den dag af, waarop de ingebruikneming plaats vond.

De waarde der in het eerste en tweede lid van dit artikel bedoelde schoolgebouwen zoomede die van de bij de totstandkoming dezer wet in aanbouw zijnde schoolgebouwen, met inbegrip van de inrichting, en der terreinen wordt geschat door drie deskundigen, van wie één wordt benoemd door Onzen Minister, met de uitvoering dezer wet belast, de tweede door het bestuur der school en de derde door de twee benoemde deskundigen. Indien de twee deskundigen omtrent het benoemen van een derden niet tot overeenstemming kunnen geraken, doen zij daarvan mededeeling aan Onzen genoemden Minister. Deze verzoekt alsdan den burgemeester der gemeente, waar de school is gevestigd, den derden deskundige te benoemen. De drie deskundigen bepalen het bedrag der waarde van het gebouw en het terrein en zenden de akte van taxatie zoo spoedig mogelijk aan Onzen genoemden Minister. Indien de drie deskundigen niet eenstemmig zijn in de bepaling van dat bedrag, in dier voege, dat er eene meerderheid en eene minderheid bestaat, wordt de waarde vastgesteld op het door de meerderheid geschatte bedrag, terwijl, indien ieder der drie deskundigen een verschillend cijfer aangeeft, de waarde bepaald wordt op het bedrag, dat noch het hoogste, noch het laagste is.

Indien, naar de meening van Onzen genoemden Minister, het aldus geschatte bedrag, hooger is dan het bedrag, hetwelk voor stichting van eene overeenkomstige Rijks hogere burgerschool zou noodig zijn, wordt het tot laatstbedoeld bedrag verminderd.

Indien de in gebruik zijnde gebouwen en terreinen, naar de meening van Onzen genoemden Minister, ongeschikt zijn voor hunne bestemming, wordt deswege geen tegemoetkoming in de stichtingskosten uitgekeerd. In dat geval blijft de in het derde lid bedoelde waarde-schatting achterwege.

Artikel XXIX.

Deze wet wordt, voor zooveel betreft de subsidie-berekening, geacht in werking te zijn getreden op 1 Januari 1919. Voor zooveel de overige bepalingen betreft, treedt zij in werking op een nader door Ons vast te stellen datum.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

*De Minister van Onderwijs,
Kunsten en Wetenschappen,*

